

ریاست جمهوری در قانون اساسی

و اکاومی شرایط و صلاحیت های رئیس جمهور در قانون اساسی

مؤلف:

جمعی از نویسندگان

به اهتمام:

پژوهشکده شورای نگهبان

سرشناسه: سلیمانی درچه، محمد، ۱۳۶۷ - گردآورنده
عنوان قراردادی: ایران. قانون اساسی (جمهوری اسلامی)، Iran. Qanun assasi (Jomhuri Eslami)
عنوان و نام پدیدآور: ریاست جمهوری در قانون اساسی: واکاوی شرایط و صلاحیت‌های
رئیس‌جمهور در قانون اساسی / گردآورنده محمد سلیمانی درچه.
مشخصات نشر: تهران: شورای نگهبان، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری: ۱۹۸ ص.: جدول (رنگی). شابک: ۳-۲۲-۵۰۶۸-۶۲۲-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی: فیپا
عنوان دیگر: واکاوی شرایط و صلاحیت‌های رئیس‌جمهور در قانون اساسی.
موضوع: ایران. ریاست جمهوری -- انتخابات -- قوانین و مقررات
موضوع: Iran. Presidency -- Elections -- Law and legislation
موضوع: روسای جمهور -- ایران -- شرح وظایف، Iran Presidents -- Job descriptions --
روسای جمهور -- وضع حقوقی و قوانین -- ایران، Iran Presidents -- Legal status, laws, etc. --
قانون اساسی -- ایران، Iran Constitutions --
شناسه افزوده: شورای نگهبان. پژوهشکده شورای نگهبان
رده بندی کنگره: KMH۲۵۴۰
رده بندی دیویی: ۵۵۰۶۲/۳۴۲
شماره کتابشناسی ملی: ۹۸۹۲۱۵۶
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا

ریاست جمهوری در قانون اساسی

واکاوی شرایط و صلاحیت‌های رئیس‌جمهور در قانون اساسی

مؤلف: جمعی از نویسندگان
گردآورنده: محمد سلیمانی درچه
صفحه آرا: امین مددی
ناظر فنی: سیدمحمد رضا سیدعلیخانی
ناشر: پژوهشکده شورای نگهبان

چاپ اول: زمستان ۱۴۰۳ - تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه
شابک دوره: ۰-۰۷-۵۰۶۸-۶۲۲-۹۷۸
شابک تک جلدی: ۳-۲۲-۵۰۶۸-۶۲۲-۹۷۸

قیمت: ۱۰۰ هزار تومان
آدرس: تهران، خیابان شهید بهشتی^(ره)، خیابان سرافراز، کوچه پنجم، پلاک ۱۱
تلفن: ۰۲۱-۸۸۷۵۰۰۷۰

فهرست مطالب

- تأملی در باب شرط رجل مذهبی سیاسی در خصوص رئیس‌جمهور..... ۱
توکل حبیب‌زاده، امیرحسین اصل‌زعیم
- واکاوی تعاریف مصوبه شورای نگهبان از رجل مذهبی سیاسی، مدیر و مدبر ۲۱
هادی طحان نظیف، محمدجواد مطیعی
- مبنای اعتبار تصمیمات رئیس‌جمهور در نظام جمهوری اسلامی ایران با نگاه به
نهادهای ولایت، وکالت و بیعت..... ۴۱
رضا الهامی، زهرا وطنی، ماندانا میرزائی
- نسبت صلاحیت‌های اداری و مالی رئیس قوه قضائیه با رئیس‌جمهور در قانون
اساسی ۶۷
حسین آئینه‌نگینی
- بایسته‌های حقوقی تفویض اختیار صلاحیت‌های رئیس‌جمهور به معاونان در نظام
حقوق اساسی ایران با نگاهی به نظرهای شورای نگهبان ۸۵
مصطفی منصوریان، محمدحسین محمدی
- بررسی عدم صلاحیت وضع مقررات توسط رئیس‌جمهور در نظام حقوقی
جمهوری اسلامی ایران ۱۰۷
مهدی بالوی، سیده زهرا سعید
- نظام تعقیب و دادرسی سیاسی مقامات عالی قوه مجریه در قوانین اساسی
مشروطیت و جمهوری اسلامی ایران ۱۲۷
قدرت‌الله رحمانی
- واکاوی شرایط و آیین استعفای رئیس‌جمهور در قوانین اساسی کشورها..... ۱۵۱
مرتضی نجابت‌خواه، سید علی حسینی‌کبریا
- الزامات و آثار استیضاح و عزل رئیس‌جمهور در حقوق اساسی جمهوری اسلامی
ایران ۱۷۳
سید مصطفی میرمحمدی میبیدی، حوریه جمالی

مقدمه

ریاست جمهوری، به‌عنوان عالی‌ترین مقام اجرایی در جمهوری اسلامی ایران، جایگاهی برجسته در نظام حقوقی و قانون اساسی کشور دارد. رئیس‌جمهور، ضمن ایفای نقش در اداره کشور و اجرای قوانین، نمادی از پیوند اراده ملت با ساختار حاکمیت است. این نهاد که پس از مقام رهبری، بالاترین مقام رسمی کشور محسوب می‌شود، نقشی کلیدی در هدایت سیاست‌های اجرایی دارد.

مطالعه و تحلیل جایگاه رئیس‌جمهور در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، از جنبه‌های مختلفی اهمیت دارد. شرایط انتخاب رئیس‌جمهور، حدود وظایف و اختیارات وی، و نحوه تعامل این نهاد با سایر قوا و نهادهای حقوقی، از جمله موضوعاتی هستند که همواره مورد توجه پژوهشگران حقوق عمومی و حقوق اساسی بوده‌اند. این موضوعات، به‌ویژه در نظام حقوقی ایران، که اصول اسلامی و آرای عمومی را در هم تنیده است، از اهمیت دوچندان برخوردارند. بررسی نسبت وظایف و صلاحیت‌های رئیس‌جمهور با سایر نهادهای کشور، مانند قوه قضائیه، مجلس شورای اسلامی، و شورای نگهبان، می‌تواند نقش این مقام را در تضمین کارآمدی و توازن قوا روشن‌تر سازد.

کتاب حاضر، با عنوان «ریاست جمهوری و قانون اساسی»، مجموعه‌ای از مقالات پژوهشی را دربرمی‌گیرد که هر یک به یکی از ابعاد مهم این نهاد پرداخته‌اند. مقالات این مجموعه، موضوعات متنوعی مانند شرایط انتخاب رئیس‌جمهور، تحلیل وظایف و اختیارات این مقام، نقد و بررسی نسبت حقوقی رئیس‌جمهور با سایر مقامات عالی کشور، و تحلیل الزامات حقوقی استیضاح و عزل او را پوشش می‌دهند. همچنین، مطالعه تطبیقی نظام‌های حقوقی مختلف و واکاوی شرایطی مانند استعفا یا تعقیب سیاسی رئیس‌جمهور، از دیگر محورهای این کتاب است.

مطالعه این کتاب می‌تواند برای دانشجویان و پژوهشگران حقوق عمومی، ابزاری ارزشمند برای درک عمیق‌تر از کارکردهای حقوقی و اجرایی ریاست جمهوری باشد. از آنجا که نهاد ریاست جمهوری نقشی بنیادین در پیشرفت، نظم و انسجام کشور ایفا می‌کند، پژوهش در این حوزه گامی ضروری برای تقویت بنیان‌های علمی و عملی نظام حقوقی ایران به شمار می‌رود.

امید است این اثر، به‌عنوان مجموعه‌ای منسجم و تخصصی، پاسخی به نیازهای پژوهشی در این حوزه ارائه داده و بستری برای تعمیق و گسترش مطالعات آتی فراهم آورد.

گفتنی است مجموعه مقالات کتاب حاضر، پیش از این در شماره‌های مختلف فصلنامه دانش حقوق عمومی توسط پژوهشکده شورای نگهبان گردآوری و منتشر شده است و اینک پس از تجمیع

موضوعی و تدوین در قالب یک اثر علمی منسجم به دانشجویان، پژوهشگران و صاحب نظران حقوق عمومی ارائه می‌شود. مطالب بیان شده در مقالات لزوماً بیانگر نظرات پژوهشکده شورای نگهبان نبوده و صرفاً ایده و نظرات نگارندگان آنها می‌باشد.

پژوهشکده شورای نگهبان

پاییز ۱۴۰۳